

RESOLUTIONER

Justitsministeriets skrivelse af 16. juni 1967.

Ifølge herom fra justitsministeriets modtaget underretning har samme under 7. juni 1967 tilskrevet Odense kirkegårdsforvaltning således:

»I en hertil indsendt skrivelse har kirkegårdsforvaltningen spurgt, om det er berettiget, at der uden for de tilfælde, hvor medico-legalt ligsyn har været foretaget, på udskrifter af begravelsesjournalen anføres dødsårsag samt eventuelle andre lægelige oplysninger for så vidt angår dødsfald, der er indtruffet før den 1. januar 1966.

Kirkeministeriet har i en over sagen afgivet erklæring udtalt, at man må mene, at der ikke består - og ikke tidligere har bestået - noget forbud mod at meddele fuldstændige udskrifter af de af de kommunalt administrerede begravelsesvæsenet førte protokoller, herunder med oplysning om dødsårsagen for så vidt angår personer, der er afgået ved døden før den 1. januar 1966.

Sundhedsstyrelsen har udtalt, at det er styrelsens principielle opfattelse, at oplysninger om dødsårsag og andre lægelige oplysninger ikke må meddeles af begravelsesvæsenet. Begravelsesvæsenet bør ved henvendelser om udlevering af disse oplysninger henvise til lægen, der har udstedt attesten, eller til sundhedsstyrelsen.

I den anledning skal man meddele, at justitsministeriet for sit vedkommende kan tiltræde, at der ikke bør videregives oplysninger om dødsårsag og lægelige oplysninger i øvrigt, og at justitsministeriet for det tilfælde, at begravelsesvæsenet ønsker at opretholde den hidtidige praksis, hvorefter oplysninger gives, i hvert fald skal henstille, at meddelelse af oplysninger betinges af, at den pågældende kan antages at have fornøden retlig interesse heri.«

Kirkeministeriets skrivelse af 19. juni 1967.

(til en bedemandsforretning) om *brug af gengivelser af kirker i annoncer for bedemandsforretninger.*

I en hertil indsendt skrivelse af 14. marts 1967 har firmaet forespurgt, om der kræves tilladelse fra vedkommende kirkelige myndigheder til i annoncer for firmaets forretningssteder, som er beliggende på Amager, i Valby, Rødovre og Hvidovre, at benytte afbildninger af Vor Frelsers kirke (Christianshavn), Jesuskirken (Valby), Rødovre kirke og Hvidovre kirke.

I anledning heraf skal man meddele, at handelsministeriet, med hvilket man har brevvekslet om sagen i skrivelse af 18. marts 1967 har henholdt sig til en fra direktoratet for patent- og varemærkevæsenet indhentet erklæring, hvori der udtales, at brug af gengivelser af kirker i annoncer for bedemandsforretninger uden samtykke fra de kirkelige myndigheder muligt vil være retsstridig efter analogien af bestemmelsen i § 14, nr. 4, i varemærkeloven (lov nr. 211 af 11. juni 1959), og at

bestemmelsen i § 1 i konkurrenceloven (lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959) muligt også vil kunne finde anvendelse, men at spørgsmålets endelige afgørelse henhører under domstolene.

Nærværende ministerium må for sit vedkommende ligeledes henholde sig til det af direktoratet for patent- og varemærkevæsenet udtalte, og man har i skrivelse af d.d. underrettet overtilsynene for de nævnte kirker om, at der ikke bør meddeles bedemandsforretninger tilladelse til at benytte afbildninger af de pågældende kirker i forretnings- og reklameøjemed.

Kirkeministeriets skrivelse af 30. juni 1967

(til samtlige stiftsøvrigheder samt overtilsynene for de københavnske og frederiksbergske kirker) ang. *erlæggelse af omsætningsafgift i tilfælde, hvor vedligeholdelsen af et gravsted påhviler et legat eller en stiftelse.*

I forbindelse med ministeriets cirkulæreskrivelse af 25. maj 1967*) angående almindelig omsætningsafgift skal man efter stedfunden forhandling med departementet for told- og forbrugsafgifter meddele, at der i tilfælde, hvor vedligeholdelsen af et gravsted ifølge fundatsbestemmelser eller lignende påhviler et legat eller stiftelse, skal svares omsætningsafgift af det årlige regningsbeløb, forudsat at kirkegårdsbestyrelsen som registreringspligtig har pligt til at svare sådan afgift, jævnfør § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, i lov nr. 102 af 31. marts 1967 om almindelig omsætningsafgift.

Såfremt vederlaget for vedligeholdelse af et gravsted over en årrække erlægges med et beløb een gang for alle den 3. juli d.å. eller senere, skal der under den foran angivne forudsætning straks ved beløbets erlæggelse beregnes omsætningsafgift af det fulde beløb. Derimod skal der ikke nu svares omsætningsafgift af sådanne beløb, der er erlagt før den 3. juli d.å.

Kirkeministeriets skrivelse af 28. juli 1967

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) om, *at en kirkegårdsbestyrelse er pligtig til at påtage sig almindelig renholdelse af gravsteder på kirkegården, når generel bestemmelse herom er optaget i kirkegårdsvedtægten.*

I en med stiftsøvrighedens erklæring af 1. juni 1967 hertil tilbagefulgt henvendelse har gårdejer N.N. meddelt, at graveren ved A. kirke med virkning fra den 1. januar d.å. at regne har opsagt den med ham indgåede aftale om vedligeholdelse af gårdejerens familiegravsted på A. kirkegård. Gårdejer N.N. anmoder herefter kirkeværgen om, at vedligeholdelsen af gravstedet måtte blive overtaget af kirkegården for den herfor i kirkegårdsvedtægten fastsatte takst.

I det for gravstedet udstedte gravfæstebrev findes der et »udtog af reglementariske bestemmelser«, hvis post 9 lyder således: »Indehaverne af gravsteder kan få vedligeholdelsen af deres gravsteder udført af kirkegården ved dennes graver, ligesom de kan få vedligeholdelsen overtaget af kirkegården for hele den tid, for hvilken gravstedet er erhvervet, begge dele på de i vedtægten fastsatte vilkår.

I overensstemmelse hermed udtales det i § 37 i den for A. kirkegård stadfæstede vedtægt, at »gravstedbrugerne kan få den almindelige renholdelse af deres gravsteder udført af kirkegården for en årlig takst af 10 kr. for 1 gravplads, 18 kr. for 2 gravpladser og 8 kr. for hver af de følgende. Renholdelsen omfatter almindelig renholdelse af gravstedet for ukrudt o. lign., afrivning og hækklipning.

Ønskes arbejdet mere omfattende, såsom nyplantning eller omplantning, vinterdækning med grangrønt, gødskning, opbinding, pålægning af ral osv. bestemmes betalingen efter særlig overenskomst med kirkegården.

Vinterdækning med grangrønt 6 kr. pr. gravplads.

I sin over sagen afgivne erklæring af 19. maj 1967 har menighedsrådet gjort gældende, at de nævnte bestemmelser i gravfæstebrevet og kirkegårdsvedtægten efter rådets formodning ikke pålægger kirkegården eller graveren nogen pligt til at påtage sig renholdelsen af gravsteder på kirkegården.

I denne anledning skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at bestyrelsen for en kirkegård ikke kan nægte at påtage sig den almindelige renholdelse af et gravsted, når generel bestemmelse herom - som i det foreliggende tilfælde - indeholdes i den for kirkegården stadfæstede vedtægt.

Kirkeministeriets skrivelse af 2. aug. 1967

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) angående *en gravers aftaler med gravstedejere om vedligeholdelse af de pågældendes gravsteder mod indbetaling af beløb én gang for alle på gravstedejernes sparekassekonti.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 8. juni 1967 hertil indsendt andragende har A. sogns menighedsråd indberettet, at A. kirkes fhv. graver N.N., medens han endnu var ansat i den nævnte stilling, på egen hånd har indgået aftaler med ejere af gravsteder på A. kirkegård om vedligeholdelse af de pågældendes gravsteder mod indbetaling af beløb én gang for alle på de af vedkommende gravstedejere oprettede konti i A. sparekasse. I forbindelse med sin fratreden fra stillingen pr. 1. april 1967 har N.N. deponeret de for beløbene udstedte sparekassebøger i A. sparekasse.

Under henvisning hertil har menighedsrådet, der ikke har været bekendt med de af graveren indgåede aftaler, forespurgt, hvorledes der vil være at forholde med de omhandlede sparekassebøger samt med hensyn til vedligeholdelsen af de pågældende gravsteder.

I denne anledning skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at fhv. graver N.N.s indgåelse af private aftaler med forskellige gravstedejere om vedligeholdelsen af de pågældendes gravsteder har været uberettiget som stridende mod bestemmelsen i § 23, stk. 1, i kgl. anordning af 20. april 1953 om kirkegårde. Der bør nu af kirkegårdsbestyrelsen tilvejebringes oplysning om indholdet af de aftaler, der i hvert tilfælde er indgået mellem graveren og de pågældende gravstedejere. Der må herefter i overensstemmelse med kirkeministeriets cirkulære af 30. november 1944 vedrørende aftaler om kirkernes overtagelse af gravstedsvedligeholdelse mod erlæggelse af et beløb én gang for alle, i det omfang, som de trufne aftaler og vedligeholdelseskapitalernes størrelse gør det forsvarligt, eller man finder det nødvendigt under hensyn til den medvirkning ved aftalerne, der er ydet af graveren, der i kraft af sin stilling har virket som repræsentant for kirken, indledes forhandling med det pågældende pengeinstitut og gravstedejerne om kapitalernes overførsel til kirken, mod at denne påtager sig vedligeholdelsespligten. I de øvrige tilfælde og i de tilfælde, hvor overførsel af kapitalen ikke kan gennemføres, må det udtrykkeligt tilkendegives sparekassen og vedkommende gravstedejere, at vedligeholdelsespligten ikke er overtaget af kirken, og at denne derfor intet ansvar kan have for den fremtidige vedligeholdelse.

Kirkeministeriets skrivelse af 25. august 1967

(til Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer) om *kirkegårdsgraveres registreringspligt i henhold til lov om alm. omsætningsafgift og om, at der ikke skal svares omsætningsafgift af kirkebetjentes regulativbestemte arbejdsydelser.*

I skrivelse af 19. juli 1967 har foreningen anmodet ministeriet om en udtalelse vedrørende følgende spørgsmål:

1. Er den registreringspligtige i henhold til lov nr. 102 af 31. marts 1967 om almindelig omsætningsafgift kirken eller den ved kirkegården ansatte graver i tilfælde, hvor der er truffet den ordning, at graveren varetager vedligeholdelsen af gravsteder, således at den i kirkegårdsvedtægten herfor fastsatte takst betales direkte til graveren af vedkommende gravstedsbruger uden at passere kirkens kasse? Foreningen har udtalt som sin opfattelse, at den registreringspligtige i sådanne tilfælde er graveren og ikke kirken.

2. Skal der svares almindelig omsætningsafgift af de ydelser, som en kirkebetjent præsterer over for kirken i form af regulativbestemt arbejde, der betales med et fast årligt honorar med sædvanligt honorartillæg? Efter foreningens opfattelse må dette spørgsmål besvares benægtende.

Således foranlediget skal man meddele, at man om sagen har brevvekslet med finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter, der har udtalt, at samme kan tilslutte sig de af foreningen indtagne standpunkter vedrørende de omhandlede spørgsmål.

Nærværende ministerium kan for sit vedkommende henholde sig til det af departementet for told- og forbrugsafgifter udtalte.

Kirkeministeriets skrivelse af 12. september 1967

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) ang. beregning af *omsætningsafgift af vederlag for vedligeholdelse af gravsteder.*

I anledning af, at A. sogns menighedsråd i et med stiftsøvrighedens erklæring af 17. august 1967 hertil indsendt andragende har rejst spørgsmål om beregning af omsætningsafgift af vederlag for vedligeholdelse af gravsteder, skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at i tilfælde,

hvor kirken (kirkegården) påtager sig vedligeholdelsen af et gravsted for en årrække mod erlæggelse af et samlet beløb, skal der - forudsat at kirken (kirkegården) er registreret i henhold til lov nr. 102 af 31. marts 1967 om almindelig omsætningsafgift - beregnes omsætningsafgift af det fulde beløb straks ved beløbets erlæggelse, uanset om beløbet inddrages under stiftsmidlerne eller - for købstadskirkegårdes vedkommende - oplægges blandt de af kirken (kirkegården) selv bestyrede kapitaler, jfr. ministeriets cirkulæreskrivelse af 30. juni 1967.

I tilfælde, hvor kirken (kirkegården) ikke har påtaget sig vedligeholdelsen af et gravsted over en årrække mod et beløb én gang for alle, men udfører vedligeholdelsen efter regning for et legat eller en stiftelse, hvem vedligeholdelsen påhviler, skal - under den foran angivne forudsætning - omsætningsafgiften beregnes af det årlige regningsbeløb, således som også anført i den hoslagt tilbagefølgende skrivelse af 4. august 1967 fra Kalundborg toldkammer.

Kirkeministeriets skrivelse af 2. okt. 1967

(til samtlige stiftsøvrigheder samt overtilsynene for de københavnske og frederiksborgske kirker) indeholdende *departementet for told- og forbrugsafgifters besvarelse af forskellige spørgsmål om almindelig omsætningsafgift m.v.*

Departementet for told- og forbrugsafgifter har den 8. september 1967 tilskrevet nærværende ministerium således:

»I skrivelse af 27. juli 1967 har ministeriet anmodet om besvarelse af forskellige spørgsmål vedrørende afgift i henhold til lov nr. 102 af 31. marts 1967 om almindelig omsætningsafgift af vedligeholdelse af gravsteder m.v., som Ålborg stiftsøvrighed har rejst over for ministeriet. I denne anledning skal man meddele følgende:

Spørgsmål 1.

Skal graveren registreres for afsætning af varer og afgiftspligtige ydelser, når vederlaget for vedligeholdelse af gravsteder afregnes direkte mellem gravstedejerne og graveren?

Svar.

Det rejste spørgsmål må besvares bekræftende, såfremt graverens årlige omsætning af varer og afgiftspligtige ydelser overstiger 5.000 kr.

Spørgsmål 2.

Skal éngangsvederlag for vedligeholdelse, der betales den 3. juli 1967 eller senere, medregnes til de afgiftspligtige omsætning ved afgørelsen af, om en kirkegårdsbestyrelse er registreringspligtig i henhold til lovens bestemmelser?

Svar.

Spørgsmålet må besvares bekræftende.

Spørgsmål 3.

Hvornår indtræder pligten til at anmelde sig registrering, når det er tvivlsomt, hvorvidt den årlige omsætning af varer og afgiftspligtige ydelser vil komme til at overstige 5.000 kr?

Svar

Pligten til at anmelde sig registrering og dermed pligten til at svare afgift af afsætningen indtræder, når det er åbenbart, at omsætningen af varer og afgiftspligtige ydelser vil komme til at overstige 5.000 kr. om året. Der vil ikke blive stillet krav om berigtigelse af afgift af afsætningen forinden dette tidspunkt, men der kan på den anden side ikke foretages fradrag i henhold til lovens § 16 af afgift af indkøb m.v., der vedrører tiden forud for registreringen.

Spørgsmål 4.

Skal og kan der opkræves merværdiafgift i tilfælde, hvor hverken kirkegårdsbestyrelsen eller graveren er registreret, fordi den afgiftspligtige omsætning af varer og afgiftspligtige ydelser ikke overstiger 5.000 kr. om året, og kan der foretages takstforhøjelse med henblik på muligheden af senere indtrædende registreringspligt?

Svar.

Det første led af spørgsmålet må besvares benægtende, medens det sidste led af spørgsmålet formentlig må besvares af kirkeministeriet som vedrørende dette sagsområde. Opmærksomheden henledes på besvarelsen af spørgsmål 3.

Spørgsmål 5.

Skal der i tilfælde, hvor kirkegårdsbestyrelsen er registreret, men graveren ikke er det, svares afgift

af kirkegårdsbestyrelsens udbetalinger til graveren, når udbetalingerne afholdes af éngangsvederlag, der enten er indbetalt til kirkegårdsbestyrelsen før den 3. juli 1967 eller medregnet i kirkegårdsbestyrelsens omsætning?

Svar.

Spørgsmålet må besvares benægtende.

Spørgsmål 6.

Skal der, hvis kirkegårdsbestyrelsen ikke er registreret, fordi den afgiftspligtige omsætning er under 5.000 kr. årlig, og graveren er det, af graveren beregnes afgift af den vedligeholdelse, der udføres for kirkegårdsbestyrelsens regning, og har det i denne forbindelse nogen betydning, om kirkegårdsbestyrelsen inddækker sig hos gravstedejerne ved opkrævning af årlige beløb eller gennem indbetaling af éngangsvederlag?

Svar.

Graveren skal beregne afgift af vedligeholdelsesarbejder, bortset fra vedligeholdelsesarbejder på legatgravsteder, der er oprettet før den 3. juli 1967, men uanset om graveren mod et fast vederlag har forpligtet sig til at vedligeholde gravsteder uden specifikation af vederlaget for hvert enkelt gravsted.

Spørgsmål 7.

Skal der, såfremt både kirkegårdsbestyrelse og graver er registreret, af graveren opkræves merværdiafgift af det vederlag, han oppebærer fra kirkegårdsbestyrelsen for vedligeholdelsesarbejder på legatgravsteder?

Svar.

Graveren skal ikke opkræve afgift af vedligeholdelsesarbejder på legatgravsteder, der er oprettet før den 3. juli 1967, medens han skal beregne afgift af arbejder, der udføres på legatgravsteder, som er oprettet den nævnte dato eller senere. Kirkegårdsbestyrelsen kan i sidstnævnte tilfælde fratrække afgiften på graverens regning som ingående afgift.»

Hvilket herved meddeles i forbindelse med ministeriets cirkulæreskrivelser af 25. maj og 30. juni 1967, idet man med hensyn til sidste led i spørgsmål 4 skal bemærke, at der ikke vil kunne foretages takstforhøjelser *alene* med henblik på muligheden af en senere indtrædende registreringspligt, jfr. herved også besvarelsen af spørgsmål 3, men at takstforhøjelser som hidtil må være begrundet i overvejelser vedrørende kirkegårdens almindelige økonomi, herunder indtrufne pris- og lønstigninger m.v.

I tilslutning til besvarelsen af spørgsmål 6 bemærkes, at der ikke skal svares omsætningsafgift af de ydelser, som en graver præsterer over for kirken i form af regulativbestemt arbejde, der betales med et fast årligt honorar med sædvanligt honorartillæg. Opmærksomheden henledes derhos på, at i tilfælde, hvor graveren er registreringspligtig, men kirkegårdsbestyrelsen ikke er det, har kirkegårdsbestyrelsen ifølge praksis mulighed for at lade sig frivilligt registrere.

Det tilføjes, at vejledning i forekommende tvivlstilfælde vil kunne fås ved henvendelse til vedkommende toldkammer.

Det fornødne antal eksemplarer af nærværende skrivelse vedlægges til fordeling blandt provstiudvalg, menighedsråd, kirkeejere og kirkegårdsbestyrelser.

Kirkeministeriets skrivelse af 30. okt. 1967.

(til sagfører N.N.) om, at *det ikke kan pålægges et menighedsråd at lade kirken overtage vedligeholdelsen af gravsteder for længere tidsrum, end brugsretten til disse kan erhverves i henhold til kirkegårdsvedtægten.*

I et hertil indsendt andragende af 10. juli 1967 har De som eksekutor testamenti i boet efter afdøde frk. O.O. anholdt om, at det til opfyldelse af en i afdødes testamente optaget bestemmelse om, at der af boets midler forlods skal udredes det fornødne til erhvervelse og vedligeholdelse af en gravplads for hende på X. kirkegård for en periode af 60 år, pålægges X. sogns menighedsråd at lade kirken påtage sig en sådan forpligtelse, hvilket menighedsrådet ifølge det oplyste har vægret sig ved.

Således foranlediget skal man efter om sagen at have brevvekslet med stiftsovrigheden over Ribe stift herved meddele, at det i kirkegårdsvedtægten gyldigt er bestemt, at brugsret til gravsteder på kirkegården *alene* kan erhverves for én periode af 30 år ad gangen, og at det ikke kan pålægges menighedsrådet at lade kirken overtage vedligeholdelsen af gravsteder for længere tidsrum, end brugsret til disse kan erhverves.

Kirkeministeriets skrivelse af 23. nov. 1967.

(til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om, at *der i en fundats for et legat til vedligeholdelse af et gravsted m.v. ikke kan optages en bestemmelse om, at et nærmere angivet fond påtager sig at bidrage til gravstedets vedligeholdelse.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 23. august 1967 hertil indsendt andragende har A. sogns menighedsråd på foranledning af godsejer N.N. anholdt om, at der i fundatsen for det i 1906 oprettede legat til vedligeholdelse af et familiegravsted på A. kirkegård og til fordel for værdige og trængende kvinder i A. sogn må blive optaget følgende bestemmelse.

»Den selvejende institution Schou-Fondet, Palsgård pr. Juelsminde, som blandt andet ifølge sine vedtægters §2, stk. 3, har til formål at værne om og vedligeholde de på Palsgård og omegn eksisterende naturværdier og kulturelle værdier, påtager sig at afholde de til gravstedets vedligeholdelse i overensstemmelse med §3 i nævrende fundats nødvendige udgifter i det omfang, disse ikke kan afholdes enten af legatet eller af den offentlige myndighed eller institution, til hvilken forpligtelserne i henhold til fundatsen er overført. Der må derfor ikke uden Schou-Fondets samtykke gøres forandringer i gravstedets fundatsmæssige tilstand eller vedligeholdelse.«

I anledning heraf skal man meddele, at ministeriet ikke kan tiltræde, at den foreslåede bestemmelse indføres i fundatsen. Man skal derhos anmode stiftsøvrigheden om at foranledige, at den som post 6 tilføjede bestemmelse i fundatsen slettes - idet denne bestemmelse ikke kan udgøre nogen del af selve fundatsen - og at fundatsen i stedet forsynes med påtegning om, at legatkapitalen ved indbetaling af 500 kr. den 25. april 1950 er forøget til 2.000 kr., jfr. ministeriets skrivelse af 14. juli 1954.

I øvrigt bemærkes, at gravstedets fortsatte opretholdelse forudsætter, at der svares fornyelsesafgift efter de i kirkegårdsvedtægten fastsatte takster. Såfremt der ikke måtte være erlagt fornyelsesafgifter for gravstedet i anledning af den senest stedfundne begravelse i dette den 20. april 1950, vil der nu være at erlægge fornyelsesafgift for hele gravstedet for den siden da forløbne tid og for fremtiden, jfr. herved ministeriets skrivelse af 16. november 1936 (G.R. 1935-36, pag. 390-392.).

Såfremt Schou-Fondets måtte erklære sig villigt til om fornødent også at erlægge fornyelsesafgift for gravstedet, finder ministeriet intet at erindre imod, at der i kirkegårdsprotokollen foretages notering om, at fondet er villigt til at bidrage til gravstedets opretholdelse og vedligeholdelse.

Efter den anledning sagen dertil giver skal man yderligere bemærke, at det på det foreliggende grundlag ikke ses, at der i dette tilfælde, hvor vedligeholdelsen af gravstedet primært påhviler legatet - så langt dets indtægter tilstrækker - og subsidiært de pårørende til de i gravstedet begravede personer, vil kunne blive spørgsmål om, at kirken udreder nogen del af de med gravstedets vedligeholdelse forbundne udgifter.

Endelig bemærkes, at ministeriet må finde det rettest, at den eller de personer, der har dispositionsret over gravstedet ved menighedsrådenes foranstaltning gøres bekendt med indholdet af nærværende skrivelse.

Kirkeministeriets skrivelse af 28. nov. 1967

(til stiftsøvrigheden over Lolland-Falsters stift) angående *en uberettiget fjernelse af en gravsten fra et gravsted.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 25. august 1967 hertil tilbagefulgt andragende har N.N. besværet sig over, at hans fætter, gårdejer O.O., har fjernet en mindesten fra et gravsted på A. kirkegård, hvori bl.a. de to fætters fælles bedsteforældre og gårdejer O.O.'s som spæd afdøde broder er begravet.

Det fremgår af sagen, at den fjernede gravsten bærer bedsteforældrenes navn, samt at stenen tillige er forsynet med en mindeplade for det spæde barn.

Det er endvidere oplyst, at gårdejer O.O. er villig til at genopstille stenen uden den nævnte mindeplade.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, herunder for klageren, at gårdejer O.O. efter ministeriets formening ikke har været berettiget til uden samtykke fra samtlige øvrige til gravstedet dispositionsberettigede at fjerne den omhandlede gravsten, og at han ej heller ville have været berettiget til uden sådant samtykke af fjerne den på stenen opsatte mindeplade for den spæde broder.

Såfremt de øvrige dispositionsberettigede fremsætter krav om genopstilling af gravstenen med tilhørende mindeplade, må ministeriet herefter anse gårdejer O.O. for forpligtet til at efterkomme dette krav.

Det tilføjes, at spørgsmålet i øvrigt henhører under domstolenes afgørelse.

Kirkeministeriets skrivelse af 14. dec. 1967

(til biskoppen over Århus stift) om, *hvem det påhviler at tilvejebringe de til registrering af anmeldelser om dødsfald fornødne bevisligheder.*

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 4. oktober 1967 hertil indsendt andragende har kordegn N.N. udbedt sig nærmere oplysning om, hvem det påhviler at tilvejebringe de til brug ved registrering af anmeldelser om dødsfald fornødne bevisligheder.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at der ikke gælder noget ubetinget krav om, at anmeldelser om dødsfald skal være ledsaget af udskrifter af kirkebøgerne være sig for den afdøde selv, hans forældre eller ægtefælle, jvf. herved kirkebogsskemaets tekst. Derimod skal der altid fremlægges en af en læge udstedt dødsattest for den afdøde.

Anmelderen bør dog som udtalt i skrivelse herfra af 27. november 1926 opfordres til så vidt muligt at bekræfte rigtigheden af de af ham meddelte oplysninger ved hjælp af attester, for så vidt disse enten er i hans besiddelse eller dog måtte kunne fremskaffes uden større besvær, f.eks. hvis de beror blandt afdødes efterladenskaber, hvorimod det ikke kan pålægges anmelderen at rekvirere kirkebogsudskrifter og afholde de dermed forbundne udgifter. I øvrigt gælder det i dette som i andre tilfælde af anmeldelse til ministerialbøgerne, at der ikke kan fordres fremlagt attester til dokumentation for oplysninger, der fremgår af de hos vedkommende ministerialbogsførere beroende kirkebøger.

Såfremt henvendelse til anmelderen eller eventuelt til sognepræsten på begravelsesstedet, jvf. ministeriets skrivelser af 3. december 1896 og 8. september 1947, ikke fører til, at der foreligger et efter ministerialebogsføreren skøn fyldestgørende grundlag for foretagelse af tilførsel til ministerialbøgerne, idet de meddelte oplysninger befindes mangelfulde eller af tvivlsom rigtighed, er ministerialebøgerne ligesom ellers, hvor de til ministerialebøgerne førelse fornødne oplysninger ikke kan skaffes på anden måde, berettiget til at rekvirere de fornødne kirkebogsudskrifter til tjenstlig brug.

Efter den anledning, sagen dertil giver, bemærkes, at dødsattest først vil kunne udstedes, når tilførsel om dødsfaldet er foretaget til ministerialbøgerne - eventuelt kladdebogen.

Det tilføjes, at det i henseende til det foran anførte er uden forskel, om den anmeldelsespligtige afgiver anmeldelsen ved personligt fremmøde eller med bistand af en mellemmand, f.eks. en bedemand.

Resolutioner vedrørende sammenflytningen af tyske krigsdøde til et mindre antal kirkegårde, i henhold til indgået overenskomst, er forbigået her, men interesserede kan finde disse i: Love og ekspeditioner vedr. kirkelige forhold 1967-68, 24. juli, 28. juli, 17. aug., 18. sept., 2. okt. 1967.

Kirkeministeriets skrivelse af 17. jan. 1968

(til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om en af en kirkegårdsbestyrelse uden gravstedejerens samtykke foretagen restaurering af et gravsted.

I et senest med stiftsøvrighedens skrivelse af 15. december 1967 hertil tilbagefulgt andragende har N.N. besværet sig over, at der uden hans samtykke er foretaget restaurering af et på A. kirkegård beliggende familiegravsted, hvortil han har brugsret, samt fremsat krav om, at det pålægges sognet at udrede en passende erstatning som oprejsning for den forsmædelse, der derved er tilføjet gravstedet.

Det fremgår af sagen, at brugsret til gravstedet erhvervedes i 1910 for tiden indtil udgangen af 1970, at kirken i december 1958 overtog vedligeholdelsen af gravstedet indtil den 31. december 1970 mod betaling af et beløb af 635 kr., at der i 1958 fra kirkegårdens side rejstes spørgsmål om fjernelse af 2 Thujatræer fra gravstedet og gitteret om dette, men at gravstedsbrugeren modsatte sig dette, at spørgsmålet om fjernelse af de nævnte træer og gitteret påny blev rejst ved provstesynet over kirkegården den 16. juni 1965, ved hvilken lejlighed kirkegårdsværgeren efter det oplyste må antages at være blevet anmodet om at sætte sig i forbindelse med gravstedsbrugeren med henblik på gennemførelse af en restaurering af gravstedet, at kirkegårdsværgeren i skrivelse af 2. juli 1965

underrettede gravstedsbrugeren om det ved synet passerede, at gravstedsbrugeren benægter at have modtaget dette brev, der ikke var sendt anbefalet, samt at der derefter i slutningen af marts 1966 ved kirkens foranstaltning og på sammes bekostning blev foretaget fjernelse af de to Thujatræer og gitteret, og i stedet blev plantet 2 nye Thujatræer og en Thujahæk, samt foretaget rensning og studsning af vedbendplantningen på den på gravstedet værende gravhøj og pålagt gravstedet et nyt singellag.

Det nærmere omfang af den af kirken overtagne vedligeholdelse af det pågældende gravsted er ikke oplyst. Derimod har klageren i sin besværing anført, at han ved erlæggelse af vederlaget for vedligeholdelsen betingede sig en vedligeholdelse af gravstedet tiden ud i dets gamle skikkelse, og at der ikke fra kirkens side blev taget afstand fra dette forbehold.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet, da der ved den omhandlede synsforretning, hvorom der i øvrigt i følge det oplyste ikke er foretaget tilførsel til synsprotokollen, ikke er sket udsættelse om fjernelse af Thujatræerne og gitteret om gravstedet, må finde, at kirkegårdsbestyrelsen allerede af denne grund har været uberettiget til at lade træerne og gitteret fjerne. Der er ikke herved taget stilling til, om der under de i nærværende sag foreliggende forhold, herunder kirkegårdens vedligeholdelsesforpligtelse med hensyn til gravsteder, af provstiuvalget kunne have været truffet bestemmelse om gitterets fjernelse, jfr. herved bestemmelsen i §26, stk. 1 i kgl. anordning om kirkegårde af 20. april 1953.

I øvrigt bemærkes, at den endelige afgørelse af de under sagen rejste spørgsmål henhører under domstolene.

Man skal anmode stiftsøvrigheden om at ville tilkendegive kirkegårdsbestyrelsen ministeriets beklagelse af det passerede. Endvidere skal man anmode stiftsøvrigheden om at ville indskærpe iagttagelsen af de gældende forskrifter med hensyn til foretagelse og stadfæstelse af synsudsættelser.

Kirkeministeriets skrivelse af 27. jan. 1968

(til stiftsøvrigheden over Københavns stift) om, at bestyrelsen for en kirkegård ikke kan nægte at påtage sig vedligeholdelse af et gravsted, når generel bestemmelse herom indholdes i kirkegårdsvedtægten.

Af den med stiftsøvrighedens erklæring af 14. november 1967 hertil tilbagefulgte sag fremgår, at landsretssagfører N.N. som executor testamenti i dødsboet efter hestehandler O.O., i overensstemmelse med afdødes testamentariske bestemmelse har anmodet A. menighedsråd om på A. kirkes vegne at overtage vedligeholdelsen af afdødes gravsted på A. kirkegård for en periode af 40 år.

I §24 i den for A. kirkegård stadfæstede vedtægt er det fastsat, at »Indehaveren af gravsteder kan få vedligeholdelsen af deres gravsteder overtaget af kirkegården for den tid, for hvilken gravstedet er erhvervet, mod indbetaling af et beløb een gang for alle, hvilket beløb oplægges blandt kirkens midler og efter vedligeholdelsespligtens ophør tilfalder kirkegården«, samt at der, såfremt vedligeholdelsespligtet skal »overtages for flere end 1 fredningsperiode, træffes overenskomst i hvert enkelt tilfælde, og overenskomsten må, for at have gyldighed, godkendes af stiftsøvrigheden«.

Det fremgår af sagen, at menighedsrådet ikke påtager sig vedligeholdelsen af gravsteder på nævnte kirkegård, men henviser gravstedsbrugerne til en privat gartner, der har påtaget sig vedligeholdelsen.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, samt fremtidig iagttagelse, at bestyrelsen for en kirkegård ikke kan nægte at påtage sig vedligeholdelsen af et gravsted, når generel bestemmelse herom - som i det foreliggende tilfælde - indeholdes i den for kirkegården stadfæstede vedtægt.

Landsretssagfører N.N. er herfra underrettet om foranstående.

Kirkeministeriets skrivelse af 9. febr. 1968

(til bestyrelsen for A. kommunes kirkegårde) om, at en kirkegårdsbestyrelse må være berettiget til at nægte, at der på et gravsted opstilles en mindesten, eller at en forhåndenværende gravsten forsynes med en inskription, der giver indtryk af, at en andetsteds begravet person er begravet i gravstedet.

I en den 29. november 1967 hertil indsendt skrivelse har kirkegårdsbestyrelsen rejst spørgsmålet om, hvorvidt en afdød mands børn af første ægteskab vil være berettiget til på den mindesten, der er opstillet på deres moders gravsted, at tilføje deres faders navn, uanset at han ikke er jordfæstet i dette gravsted.

Det er oplyst, at faderen er begravet i et andet gravsted på samme kirkegård, på hvilket det ikke er muligt at opsætte en mindesten, og at faderens efterlevende hustru af andet ægteskab, der er

indehaver af brugsretten til det pågældende gravsted, formodes at ville modsætte sig, at hendes mands navn anføres på mindestenen over hans første hunstru.

I denne anledning skal man herved meddele, at kirkegårdsbestyrelsen efter ministeriets opfattelse må være berettiget til at nægte samtykke til, at der på gravsteder opstilles mindesten, hvis inskription er egnet til at fremkalde indtryk af, at en person, der er begravet andetsteds, ligger begravet i gravstedet, respektive at modsætte sig, at forhåndenværende gravsten forsynes med sådan inskription.

Derimod må ministeriet være tilbøjelig til at mene, at der ikke principielt kan indvindes noget imod, at det på en gravsten anføres, med hvem afdøde var gift. Men om noget sådant kan anses for tilladeligt, må dog formentlig bero på et skøn over de i de enkelte tilfælde foreliggende konkrete omstændigheder, herunder inskriptionens formulering.

Såfremt der i det konkrete tilfælde, som har givet anledning til forespørgslen, ikke kan opnås enighed mellem parterne om en løsning, og sagen herefter påny forelægges ministeriet, udbeder man sig samtidig samtlige konkrete oplysninger af betydning for sagens bedømmelse.

Man undlader ikke at tilføje, at sagens endelige afgørelse henhører under domstolene.

Kirkeministeriets skrivelse af 27. marts 1968

(til stiftsøvrigheden over Århus stift) om *kirkegårdenes bestyrelse efter indlemmelse af en del af en sognekommune i en købstadskommune.*

I indenrigsministeriets bekendtgørelse af 20. februar 1962 om indlemmelse i X. købstadskommune af en del af A.-B.-C. sognekommune bestemmes det bl.a., at indlemmelsen, der ifølge bekendtgørelsen er sket pr. 1. april 1962, skulle have virkning såvel i kommunal som i kirkelig henseende, dog således, at B. og C. sogne indtil videre opretholdes som selvstændige sogne inden for købstaden.

Den omhandlede indlemmelse fandt ifølge indenrigsministeriets skrivelse af 20. februar 1962 sted på de af indlemmelsesnævnet udarbejdede vilkår, hvori det bl.a. er fastsat, at kirkegårdene i B. og C. der ejes af de pågældende kirker, forvaltes som hidtil og indtil videre af de respektive menighedsråd.

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 13. oktober 1967 hertil indsendt andragende har B. og C. sognes menighedsråd herefter forespurgt, om X. kommune i henhold til indlemmelsesbestemmelserne kan begære B. og C. kirkegårde underlagt det kommunale begravelsesvæsen i X.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at kommunen eller begravelsesvæsenet ikke eensidigt kan træffe bestemmelse om, at B. og C. kirkegårde underlægges det kommunale begravelsesvæsen i X., men at der ifølge bestemmelserne i indlemmelsesvilkårenes §32, sidste stk., er forbeholdt indenrigsministeriet adgang til efter indstilling fra indlemmelsesnævnet at ændre vilkårene, for så vidt forudsætningerne for disse på en efter ministeriets skøn væsentlig måde forrykkes. Til ændring af bestemmelserne om de pågældende kirkegårdes bestyrelse vil der dog tillige forudses kirkeministeriets godkendelse, jfr. lov om kirkers bestyrelse §7, stk. 3.

Med hensyn til det i sagen rejste spørgsmål om adgangen til begravelse på de to kirkegårde bemærkes, at ministeriet med stiftsøvrigheden er enig i, at samtlige beboere i B. og C. sogne - hvad enten de havde bopæl i sognene ved disses indlemmelse i købstaden eller ej - må have ret til at erhverve gravsted på bopæls sognets kirkegård i henhold til bestemmelserne i den af stiftsøvrigheden stadfæstede kirkegårdsvedtægt, medens omvendt alle andre - uanset om de har bopæl i den øvrige del af købstadskommunen - er at betragte som udensognsboende, hvis adgang til erhvervelse af gravplads på de to kirkegårde må bedømmes efter bestemmelserne i lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m.v. § 25, stk. 3 og 4.

Kirkeministeriets skrivelse af 4. april 1968

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) om *en kirkegårdsbestyrelses pligt til at anmelde sig til registrering i henhold til lov om alm. omsætningsafgift m.v.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 11. marts 1968 hertil indsendt andragende har A. sogns menighedsråd anmodet om ministeriets vejledning med hensyn til følgende spørgsmål:

1. Hvornår indtræder pligten for en kirkegårdsbestyrelse til at anmelde sig til registrering i henhold til lov nr. 102 af 31. marts 1967 om almindelig omsætningsafgift?
2. Hvorledes kan en kirkegårdsbestyrelse i de tilfælde, hvor kirkegårdens graver er

registreringspligtig, men kirkegårdsbestyrelsen ikke er det, opnå dækning for den til graveren erlagte merværdiafgift i forbindelse med arbejder udført af ham for kirkegårdsbestyrelsens regning?

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at de omhandlede spørgsmål må besvares således:

ad spørgsmål 1. Kirkegårdsbestyrelsens pligt til at anmelde sig til registrering indtræder, når det er åbenbart, at kirkegårdens omsætning af varer og afgiftspligtige ydelser vil komme til at overstige 5.000 kr. om året, hvorved bemærkes, at eengangsvederlag for vedligeholdelse af gravsteder, der betales den 3. juli 1967 eller senere, skal medregnes til den afgiftspligtige omsætning.

ad spørgsmål 2. Kirkegårdsbestyrelsen har i de tilfælde, hvor graveren er registreringspligtig, medens kirkegårdsbestyrelsen ikke er det, ifølge praksis mulighed for at lade sig frivilligt registrere, hvorefter kirkegårdsbestyrelsen kan fratække den på graverens regning opførte merværdiafgift som indgående afgift.

Det bemærkes endvidere, at der ikke skal svares merværdiafgift af de ydelser, som en graver præsterer overfor kirken i form af regulativbestemt arbejde, der betales med en fast årligt honorar med sædvanligt honorartillæg.

Kirkeministeriets skrivelse af 19. april 1968.

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) om udgifter på et kirkegårdsregnskab til fortæring og studietur.

I forbindelse med revisionen af regnskabet for A. kirkegårde for året 1966-67 har stiftsøvrigheden ved skrivelse af 18. oktober 1967 forespurgt, hvorvidt kirkegårdsbestyrelsen efter ministeriets formening har været berettiget til i det nævnte regnskabsår at afholde syns- og mødeudgifter på i alt 3.627 kr., herunder:

Fortæring og tobaksvarer m.v. ved kirkegårdsbestyrelsens møder kr. 1.083,43 kr.
Kirkegårdsbestyrelsens studietur til Sydfyn (35 deltagere) 2.075,00 kr.

Således foranlediget skal man meddele, at ministeriet må finde, at udgiften til fortæring, herunder til tobaksvarer ved møder og lignende fremtidig bør holdes inden for mere beskedne rammer.

Såfremt det skønnes påkrævet at lade foretage besigtigelse af andre kirkegårde i anledning af forestående anskaffelser til eller arbejder på A. kirkegårde, bør sådan besigtigelse foretages af et af kirkegårdsbestyrelsen dertil nedsat udvalg på f.eks. 3-5 personer.

Det tilføjes, at udgifter i forbindelse med kirkegårdsbestyrelsens og kirkegårdspersonalets årlige ekskursioner må være kirkegårdens midler uvedkommende, men at ministeriet dog ikke skal modsætte sig, at det har sit forblivende ved de allerede afholdte udgifter.

Kirkeministeriets skrivelse af 23. april 1968

(til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om et af et byråd fremsat ønske om at blive repræsenteret i kirkegårdsbestyrelsen.

I skrivelse af 11. januar 1968 har stiftsøvrigheden anmodet om en udtalelse fra ministeriet i anledning af, at stiftsøvrigheden fra kirkegårdsbestyrelsen i A. har modtaget indberetning om, at A. byråd overfor kirkegårdsudvalget har fremsat ønske om, at byrådet bliver repræsenteret i kirkegårdsbestyrelsen.

Det er oplyst, at kommunalbestyrelsen som begrundelse for sin anmodning har henvist til, at underskuddet ved driften af byens kirkegårde optages som særlig udgift på A. kommunes regnskab.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at så længe der ikke er truffet nogen særlig ordning med hensyn til bestyrelsen af kirkegårdene i A., jfr. § 7, stk. 3 i lov om kirkers bestyrelse, står disse under bestyrelse af vedkommende menighedsråd gennem et af disse nedsat udvalg, bestående af de inden for hvert menighedsråd dertil valgte medlemmer, jfr. samme lovs § 4, stk. 1, og § 1 i den under 25 juni 1937 stadfæstede vedtægt for A. kirkegårde. Det bemærkes i denne forbindelse, at der intet er til hinder for, at det - dersom menighedsrådene måtte ønske det - aftales med kommunalbestyrelsen, at kirkegårdsudvalget forhandler med 2 af kommunalbestyrelsen særlig dertil udsete repræsentanter angående kirkegårdenes anliggender.

Efter den anledning, sagen dertil giver, bemærkes, at det samlede underskud ved driften af kirkegårdene må føres til udgift i kirkekassernes regnskaber på grundlag af regnskabet vedrørende kirkegårdenes drift, og at et kommunalt tilskud til dette formål vil være at føre til indtægt i nævnte regnskab.

Monopoltilsynets skrivelse af 25. april 1968

(til stiftsøvrigheden over Fyns stift) om, *hvorvidt de i vedtægter og takstregulativer for kirker og kirkegårde omhandlede takster, ydelser og vederlag er omfattet af bestemmelserne om avancestop og prisstop.*

Ved skrivelse af 14. marts 1968 har stiftsøvrigheden fremsendt et eksemplar af de standardblanketter, der sædvanligvis benyttes som grundlag for udarbejdelsen af vedtægter og takstregulativer for kirkegårde og kirker, samt forespurgt, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilket omfang de heri omhandlede takster, ydelser og vederlag er omfattet af bestemmelserne i lov nr. 427 af 21. november 1967 om avancestop samt lov nr. 29 af 15. februar 1968 om bl.a. prisstop for tjenesteydelser.

For så vidt angår kirkegårdstakster er monopoltilsynet enig i, at taksterne i henhold til vedtægtens § 30-36, der vedrører erhvervelse og fornyelse af gravsteder, ikke omfattes af de to love, idet der er tale om leje af jord i en nærmere fastsat periode.

De ydelser, for hvilke der i øvrigt fastsættes takster i vedtægterne (renholdelse og vedligeholdelse af gravsteder, §§ 37-39, og kastning af grave, §40), må derimod efter monopoltilsynets formening betragtes som tjenesteydelser og er som sådanne omfattet af prisstoplovens bestemmelser.

For de kirkegårde, hvor taksterne i henhold til de gældende lovbestemmelser skal godkendes af stiftsøvrigheden, ansøger stiftsøvrigheden i fornævnte skrivelse af 14. marts 1968 om en generel dispensation i henhold til prisstoplovens § 3, stk. 2, gående ud på, at takstreguleringer kan foretages efter de hidtil fulgte retningslinier uden i hvert enkelt tilfælde at skulle indhente forudgående godkendelse fra monopoltilsynet.

I denne anledning skal man herved meddele, at monopoltilsynet - under hensyn til, at driften af kirkegårdene efter det oplyste normalt giver et ikke ubetydeligt underskud, der dækkes gennem den kirkelige ligning - vil kunne meddele en generel dispensation. Herefter vil taksterne for renholdelse og vedligeholdelse af gravsteder samt kastning af grave kunne reguleres uden monopoltilsynets forudgående godkendelse.

Det er dog en betingelse for den meddelte dispensation, at takstforhøjelsen kun må give dækning for overenskomstmæssige lønstigninger, men derimod ikke indebære en forbedring af driftsresultatet.

Det tilføjes, at den her meddelte dispensation kun gælder for de kirkegårde, hvor takstændringer skal stadfæstes af stiftsøvrigheden. Dispensationen omfatter således ikke de kommunale kirkegårde, for hvilke takstændringer skal godkendes af kirkeministeriet, og heller ikke de tilfælde, hvor ren- og vedligeholdelse samt gravkastning er overdraget til graveren som privat person eller til et privat entreprenørfirma.

Med hensyn til taksterne for benyttelse af kirken samt takster for kirkebetjeningens medvirken vil man ligeledes for så vidt angår de førstnævnte takster kunne meddele en generel dispensation under de samme forudsætninger som ovenfor anført for kirkegårdenes vedkommende, medens taksterne for kirkebetjeningen efter det oplyste må anses som et løn- og arbejdsforhold, der ikke er omfattet af prisstoplovens bestemmelser.

Kirkeministeriets skrivelse af 8. maj 1968

(til stiftsøvrigheden over Ålborg stift) om *mindstetykkelsen af jordlaget over kister.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 13. september 1967 hertil indsendt andragende har A. menighedsråd rejst spørgsmål om, hvilke regler der må anses for gældende med hensyn til mindstetykkelsen af jordlaget over kisterne på A. kirkegård. Menighedsrådet har herved henvist til, at i følge bestemmelsen i § 10 i den for A. kirkegård den 20. juni 1967 stadfæstede vedtægt skal graven være så dyb, at der bliver mindst 1 m jord over kistelåget, medens det i den af indenrigsministeriet den 29. maj 1964 stadfæstede sundhedsvedtægt for A. købstad i § 87, stk. 1, er bestemt, at enhver grav skal være så dyb, at der bliver mindst 1,30 m jord over kisten, regnet fra jordens overflade.

I anledning heraf skal man meddele, at indenrigsministeriet, med hvilket man har brevvækslet om sagen, i skrivelse af 3. april 1968 har udtalt, at det efter sammes opfattelse må antages, at sundhedsvedtægtens krav skal opfyldes i tilfælde, hvor sundhedsvedtægten - som for A.'s vedkommende - stiller strengere krav til mindstetykkelsen af jordlaget over kisten end

kirkegårdsvedtægten. Nærværende ministerium kan for sit vedkommende henholde sig til det af indenrigsministeriet udtalte.

Til tilføjes, at indenrigsministeriet i samme skrivelse har oplyst, at normalsundhedsvedtægten for landkommuner (1960) ikke indeholder nogen bestemmelse om mindstetykkelsen af jordlaget over kisten, og at indenrigsministeriet ikke fremtidig agter at stadfæste sundhedsvedtægtsbestemmelser herom, idet det herved forudsættes, at de sundhedsmæssige krav til det dækkende jordlags tykkelse tilgodeses under hensyntagen til jordbundsforholdenes beskaffenhed gennem de enkelte kirkegårdsvedtægters bestemmelser om mindstetykkelsen af jordlaget over kisten.

Kirkeministeriets skrivelse af 13. maj 1968.

(til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om *at et menighedsråd ikke kan kræve et til vedligeholdelse af et gravsted een gang for alle erlagt vederlag forhøjet i vedligeholdelsesperioden.*

I skrivelse af 5. januar 1968 har stiftsøvrigheden udbedt sig en udtalelse fra ministeriet med hensyn til, om A. menighedsråd, der mod betaling af et vederlag een gang for alle har overtaget vedligeholdelsen af et gravsted på A. kirkegård for et tidsrum af 25 år fra det tidspunkt at regne, da gravstedet tages i anvendelse, kan kræve vederlaget for gravstedets vedligeholdelse forhøjet under henvisning til, at der i tiden mellem aftalens indgåelse og det tidspunkt, da gravstedet er taget i brug, er foretaget en forhøjelse af taksterne for kirkegårdens overtagelse af vedligeholdelsen af gravsteder.

Det fremgår af sagen, at A. menighedsråd i 1957 med stiftsøvrighedens godkendelse har vedtaget at overtage vedligeholdelsen af et af N.N. erhvervet gravsted på A. kirkegård for et tidsrum af 25 år fra N.N.'s død at regne mod betaling af 800 kr. een gang for alle, hvilket beløb derefter blev indbetalt blandt stiftsmidlerne.

Det er endvidere oplyst, at taksten for kirkens overtagelse af vedligeholdelsen af et gravsted som det i sagen omhandlede er forhøjet fra 800 kr til 2.000 kr. i henhold til et af stiftsøvrigheden den 5. september 1967 godkendt regulativ.

Under henvisning hertil og til, at N.N. er afgået ved døden den 3. november 1967 - 10 år efter kirkens overtagelse af forpligtelsen - har menighedsrådet gjort gældende, at der må foretages en forholdsmæssig forhøjelse af vederlaget for kirkens vedligeholdelse af den pågældendes gravsted på grundlag af de nugældende takster.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet med stiftsøvrigheden er enig i, at menighedsrådet i det foreliggende tilfælde, hvor rådet uden forbehold er indgået på mod erlæggelse af et vederlag een gang for alle at overtage vedligeholdelsen af N.N.'s gravsted i et tidsrum af 25 år fra den pågældendes død at regne, ikke inden for den nævnte periode kan fordrer indbetalt yderligere vederlag for gravstedets vedligeholdelse i det aftalte omfang.

Kirkeministeriets skrivelse af 28. maj 1968

(til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) om, *at N.N.'s enke som den nærmeste pårørende alene har dispositionsret over hans gravsted, uanset at gravfæstebrevet i sin tid var udstedt til afdødes fader.*

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 5. marts 1968 hertil indsendt andragende har A. kirkegårdsbestyrelse indberettet, at der ved udløbet af første brugsperiode for N.N.'s gravsted på A. kirkegård overfor kirkegårdsbestyrelsen blev fremsat anmodning om fornyelse af brugsretten til gravstedet både af afdødes enke og af afdødes fader.

Under henvisning hertil har kirkegårdsbestyrelsen anmodet om ministeriets afgørelse af, hvem af de 2 parter, der er berettiget til at forny den omhandlede brugsret.

Det er oplyst, at afdødes enke i sin tid afholdt udgifterne ved gravstedets erhvervelse, men at navnet på afdødes fader af praktiske grunde blev anført på gravfæstebrevet, da faderen var bosiddende i A., medens enken havde bopæl i B. Gravfæstebrevet udleveredes til enken, der siden har været i besiddelse af det.

Det er endvidere oplyst, at såvel afdødes fader som enken har deltaget i gravstedets vedligeholdelse.

I denne anledning skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet må være af den formening, at enken efter den i gravstedet jordfæstede som dennes nærmeste pårørende fortsat - uanset at hun, som det fremgår af sagen, har indgået nyt ægteskab - alene har dispositionsret over gravstedet, og at hun i overensstemmelse hermed må være berettiget til dels selv af forny brugsretten til gravstedet, dels at modsætte sig, at andre, herunder afdødes forældre fornyer brugsretten, i hvert fald så længe hun selv drager omsorg herfor.

Det tilføjes, at spørgsmålets endelige afgørelse henhører under domstolene.

Kirkeministeriets cirkulære af 18. juni 1968

(til stiftsøvrighederne, Københavns magistrat samt overtilsynene for Vor Frelsers, Holmens og Garnison kirker i København) om *fredning m. v. af frihedskæmpers grave*.

Som det vil være bekendt, har organisationen »Frihedskampens Veteraner« rettet henvendelse til ministeriet om tilvejebringelse af en ordning, der sikrer opretholdelse af de under anden verdenskrig døde frihedskæmpers grave på danske kirkegårde. Der er herved tænkt på grave, hvori er begravet personer, der har mistet livet i årene 1940-45 som følge af deres indsats i kampen for Danmarks befrielse eller som følge af, at de har ydet støtte til modstandsbevægelsen.

Da også ministeriet må finde det ønskeligt, at disse grave opretholdes, skal man anmode stiftsøvrighederne (overtilsynene) om at ville foranledige, at der i vedkommende kirkegårdsprotokoller ved tilførslerne om de enkelte gravsteder under henvisning til nærværende cirkulære foretages notering om, at gravstedet ikke må nedlægges eller sløjfes uden forud indhentet tilladelse fra ministeriet. Fortegnelser over de pågældende grave - udarbejdet efter indstilling fra et af ministeriet nedsat udvalg - vil herfra blive fremsendt til udlevering til vedkommende kirkegårdsbestyrelser (menighedsråd), efterhånden som udvalgets indstillinger foreligger. Endvidere vil der til anbringelse på gravene - forudsat at de til gravstederne berettigede samtykker deri - på statens bekostning blive fremstillet særlige mindetegn, om hvis udformning og anbringelse på gravene nærmere meddelelse senere vil fremkomme.

Den således anordnede fredning af de omhandlede grave indebærer ingen ændring af den adgang, som de pårørende eller andre, der har erhvervet ret til et af disse gravsteder, ifølge lovgivningens almindelige bestemmelser har til at forny retten til gravstedet og til at drage omsorg for dets vedligeholdelse. Ønsker de til gravstedet berettigede imidlertid at give afkald på at gøre brug af denne adgang, eller findes der ingen dispositionsberettigede, skal man - som tidligere udtalt herfra - henstille, at vedkommende kirkegårdsbestyrelse med virkning fra udløbet af 1. fredningsperiode påtager sig gravstedets fremtidige opretholdelse og vedligeholdelse i lighed med, hvad der i de altovervejende tilfælde gælder med hensyn til de gravsteder, hvori faldne allierede soldater er begravet, jfr. ministeriets cirkulære af 10. april 1954 vedrørende en overenskomst mellem Danmark og det britiske statsamfund om fredning af og tilsyn med krigsgrave. Hvor et af de heromhandlede gravsteder udgør en del af et af flere gravpladser bestående gravsted, skal man henstille, at kirkegårdsbestyrelsen af praktiske grunde påtager sig opretholdelsen og vedligeholdelsen af det samlede gravsted, medmindre gravstedet med de dispositionsberettigedes eller - hvor sådanne ikke findes - med ministeriets samtykke deles.

Vedligeholdelsen bør i hvert fald omfatte sædvanlig renholdelse, klipning af hæk, beskæring og fornyelse af beplantning, grandækning om vinteren samt renholdelse og fornøden opmaling af eventuelle mindesmærker over den pågældende, derimod ikke af andre mindesmærker, som måtte findes på gravstedet.

Finder kirkegårdsbestyrelsen ikke at kunne påtage sig de hermed forbundne udgifter - herunder udgifter til eventuelt ønsket refusion af beløb, der efter udløbet af 1. fredningsperiode måtte være erlagt for fornyelse og vedligeholdelse af sådanne gravsteder - vil de afholdte udgifter efter derom af kirkegårdsbestyrelsen overfor ministeriet fremsat anmodning blive refunderet af statskassen på grundlag af en af kirkegårdsbestyrelsen udarbejdet årlig opgørelse, der ved indsendelsen til ministeriet må være forsynet med stiftsøvrighedens (overtilsynets) attestation af de beregnede udgifter. Opgørelserne bedes indsendt samlet for hvert stift inden udgangen af hvert års januar måned.

På tilsvarende måde vil der være at forholde med hensyn til gravsteder, der indtil videre opretholdes og vedligeholdes ved privat foranstaltning, når de til gravstedet berettigede senere måtte ønske at give afkald på adgangen til at forny og vedligeholde gravstedet.

I tilfælde af yderligere jordfæstelser i et af de fornævnte af flere gravpladser bestående gravsteder må der - uanset om gravstedets opretholdelse og vedligeholdelse er overtaget af kirkegårdsbestyrelsen eller staten - erlægges fornyelsesafgift for samtlige gravpladser efter bestemmelser i den til enhver tid gældende kirkegårdsvedtægt, ligesom den eller de, der foranstalter begravelsen foretaget, må afholde udgifterne ved gravstedets retablering efter jordfæstelsen.

Gennem organisationen »Frihedskampens Veteraner« vil der blive givet de berettigede til de heromhandlede gravsteder underretning om indholdet af nærværende cirkulære.

De pågældende vil endvidere blive opfordret til gennem indsendelse i udfyldt stand af et dertil fremstillet spørgeskema at underrette vedkommende kirkegårdsbestyrelse om deres ønsker med hensyn til anbringelse af mindetegn på gravene, disses vedligeholdelse m.v.

Man udbeder sig indberetning fra kirkegårdsbestyrelserne om, hvad der herefter måtte passere med hensyn til opretholdelse af disse gravsteder, bilagt de modtagne spørgeskemaer.

Man skal anmode stiftsøvrighederne (overtilsynene) om at henlede provsternes opmærksomhed på, at det ved syn over kirkegården bør påses, at de i nærværende cirkulære omhandlede gravsteder opretholdes og vedligeholdes tilbørligt.

En antal eksemplarer af nærværende cirkulære vedlægges til fordeling blandt vedkommende provstiudvalg og kirkegårdsbestyrelser.

Folketingets ombudsmands skrivelse af 28. juni

(til fru N.N.) *angående en klage over en bestemmelse i en kirkegårdsvedtægt., hvorefter private gartnere og andre erhvervsdrivende ikke må benytte kirkegårdens affaldskasser.*

I skrivelser af 4. og 20. ds. har De klaget over, at Kirkeministeriet ikke har villet foranledige, at visse bestemmelser i Vedtægten for A. Kirkegårde blive ændret.

Af de indsendte bilag og den omhandlede kirkegårdsvedtægt, der er stadfæstet den 23. juni 1937 af Haderslev Stiftsøvrighed, fremgår det, at affald, som måtte fremkomme ved private gartnere og andres arbejde, ikke må henlægges i kirkegårdens affaldskasser, men straks skal fjernes fra kirkegården og ikke må henligge natten over.

I skrivelse af 21. september 1964 rettede De henvendelse til kirkeværgen, idet De bl.a. beklagede Dem over, at De og andre private ikke måtte anvende kirkegårdens affaldskasser. Kirkeværgen videresendte Deres skrivelse til Kirkegårdsbestyrelsen, der i skrivelse af 29. september 1964 meddelte Dem, at de i vedtægten gældende bestemmelser, herunder de af Dem kritiserede bestemmelser, måtte fastholdes.

Den 20. oktober 1964 rettede De henvendelse til Stiftsøvrigheden i Haderslev vedrørende de omhandlede bestemmelser, og i skrivelse af 27. november 1964 svarede Stiftsøvrigheden Dem, at den ville tage bestemmelserne i vedtægten op til forhandling med Kirkegårdsbestyrelsen. Den 2. december 1964 rettede De påny henvendelse til Stiftsøvrigheden, der med skrivelse af 3. marts 1965 sendte Dem en af Kirkegårdsbestyrelsen indhentet redegørelse og meddelte, at Stiftsøvrigheden herefter betragtede Deres henvendelse for bortfaldet.

Af den nævnte redegørelse fremgik det, at Kirkegårdsbestyrelsen havde haft en forhandling med Dem, og at den herunder havde givet Dem tilsagn om, at de omhandlede bestemmelser i vedtægten ville blive taget op til behandling ved kirkegårdssynet i maj/juni måned 1965 for om muligt at få gennemført en ændring, der stillede kirkegårdens faste personale og andre gartnere lige i hvert fald vedrørende bortkørslen af almindeligt affald.

I skrivelse af 7. december 1965 rettede De atter henvendelse til Kirkegårdsbestyrelsen om affaldsspørgsmålet og i skrivelse af 9. s.m. underrettede bestyrelsen Dem om, at der i begyndelsen af det nye år på Sdr. Kirkegård ville blive indrettet en speciel aflæsningsplads for affald, herunder gran m.m., til brug for de forskellige gartnere. Den 10. april 1967 klagede De påny til Kirkegårdsbestyrelsen, idet De fandt, at den nyindrettede affaldsplads lå for langt fra Deres gravsted, men i skrivelse af 27. s.m. svarede Kirkegårdsbestyrelsen Dem, at en sådan affaldsplads naturligvis måtte være skæmmende, og at den derfor var anlagt i granplantningen, hvor den ikke ses af de mennesker, der har deres gang på kirkegården. At det havde været nødvendigt at lægge den i den nyere endnu ubenyttede del af kirkegården, hvorved den kom temmelig langt væk fra den afdeling, hvor Deres grav er beliggende, beklagede Kirkegårdsbestyrelsen, men henviste til, at gartnerne enten måtte benytte den nye affaldsplads eller selv sørge for affaldets fjernelse i overensstemmelse med vedtægtens bestemmelser.

De har derefter rettet henvendelse til Kirkeministeriet, der i skrivelse af 9. november 1967 meddelte Dem, at ministeriet ikke kunne kritisere, at det ifølge Kirkegårdsvedtægten ikke er tilladt gartnere og andre erhvervsdrivende at henlægge affald i de på kirkegården værende affaldskasser, ligesom ministeriet heller ikke fandt at kunne kritisere Kirkegårdsbestyrelsens beslutning om placeringen af den særlige affaldsplads, som gartnere m.fl. er henvist til at benytte. Hertil har den daværende kirkeminister henholdt sig i skrivelse af 7. december 1967, og den nuværende kirkeminister har i skrivelse af 7. maj 1968 ligeledes henholdt sig til ministeriets afgørelse af 9. november 1967.

I den anledning skal jeg meddele, at jeg ikke finder at kunne kritisere, at Kirkeministeriet ikke har fundet grundlag for at tage initiativet til en ændring af de af Dem kritiserede forhold.